

- ” Будулуца І. Методика розвитку професійної компетентності викладачів загальноосвітніх дисциплін закладів професійної освіти аграрного профілю. *Освіта. Інноватика. Практика*, 2026. Том 14, № 5. С. 24-31. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol14i5-003>.
- Buduluca I. Metodyka rozvytku profesiinoi kompetentnosti vykladachiv zahalnoosvitnikh dystsyplin zakladiv profesiinoi osvity ahrarnoho profilu [Methodology for developing the professional competence of general education teachers in agricultural vocational education institutions]. *Osvita. Innovatyka. Praktyka – Education. Innovation. Practice*, 2026. Vol. 14, No 5. S. 24-31. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol14i5-003>.

УДК 378.147:331.548:63-051

DOI: 10.31110/2616-650X-vol14i5-003

Ірина БУДУЛУЦА

Інститут професійної освіти НАПН України, Україна

<https://orcid.org/0009-0001-9837-2763>

irinabuduluca@gmail.com

МЕТОДИКА РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ДИСЦИПЛІН ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ

Анотація. У статті представлено науково обґрунтовану методіку поетапного розвитку професійної компетентності викладачів загальноосвітніх дисциплін закладів професійної освіти аграрного профілю, розроблену з урахуванням сучасних трансформацій у професійній та аграрній освіті. Обґрунтовано актуальність проблеми, зумовлену необхідністю підготовки педагогів, здатних ефективно діяти в умовах цифровізації, зміни змісту професійної підготовки та зростання вимог до якості освітнього процесу. На основі аналізу наукових джерел визначено недостатньо досліджені аспекти професійного розвитку викладачів, що потребують наукового розв'язання.

У межах статті уточнено трактування професійної компетентності викладача загальноосвітніх дисциплін закладу професійної освіти аграрного профілю як інтегративної характеристики, що поєднує знання, уміння, цінності й особистісні якості, необхідні для успішної педагогічної діяльності. Запропонована методика ґрунтується на компетентнісному, системному, діяльнісному та особистісно орієнтованому підходах і має чітку структурно-логічну будову. Виокремлено чотири взаємопов'язані етапи: діагностувально-прогностичний, проєктувальний, інноваційно-діяльнісний та рефлексивно-корекційний. Кожен етап виконує специфічні функції та забезпечує поступальний розвиток професійної компетентності викладачів.

Наукова новизна полягає у розробленні цілісної системи професійного розвитку педагогів, що інтегрує формальну, неформальну й інформальну освіту, а також передбачає персоналізацію освітніх траєкторій на основі результатів діагностики. Практична значущість методіки полягає у її здатності забезпечувати підвищення рівня професіоналізму викладачів загальноосвітніх дисциплін, формування їхньої інноваційної культури, розширення спектра професійних умінь і сприяння підвищенню якості освітнього процесу в закладах професійної освіти аграрного профілю. Перспективи подальших досліджень пов'язані з уточненням змісту професійного розвитку педагогів та оцінюванням ефективності впровадження методіки в реальних умовах функціонування закладу професійної освіти.

Ключові слова: методика розвитку професійної компетентності; заклади професійної освіти; аграрний профіль; педагогічні технології; інноваційні технології; саморозвиток педагога.

Iryna BUDULUCA

Institute of Vocational Education and Training of the NAES of Ukraine, Ukraine

<https://orcid.org/0009-0001-9837-2763>

irinabuduluca@gmail.com

METHODOLOGY FOR DEVELOPING THE PROFESSIONAL COMPETENCE OF GENERAL EDUCATION TEACHERS IN AGRICULTURAL VOCATIONAL EDUCATION INSTITUTIONS

Abstract. The article presents a scientifically grounded methodology for the step-by-step development of the professional competence of general education teachers working in agricultural vocational education institutions. The methodology is designed with regard to contemporary transformations in both vocational and agricultural education. The relevance of the topic is substantiated by the growing need to prepare teachers capable of functioning effectively under conditions of digitalization, changing professional training requirements, and increasing demands on the quality of the educational process. Based on an analysis of scholarly sources, the study identifies insufficiently explored aspects of teachers' professional development that require further scientific elaboration.

The article clarifies the interpretation of the professional competence of general education teachers in agricultural vocational education as an integrative characteristic that encompasses knowledge, skills, values, and personal qualities essential for effective pedagogical activity. The proposed methodology is grounded in competence-based, systemic, activity-oriented, and learner-centered approaches and is characterized by a clearly defined structural and logical framework. Four interconnected stages are distinguished: diagnostic-prognostic, design, innovative-activity, and reflective-corrective. Each stage performs specific functions and ensures the gradual and continuous development of teachers' professional competence.

The scientific novelty of the study lies in the development of a comprehensive system of professional growth that integrates formal, non-formal, and informal education while enabling the personalization of professional development trajectories based on diagnostic results. The practical significance of the methodology is reflected in its potential to enhance the professional level of general education teachers, foster their innovative culture, expand their professional skills, and improve the overall quality of educational processes in agricultural vocational education institutions. Future research prospects include refining the content of teachers' professional development and assessing the effectiveness of the methodology's implementation in real institutional settings.

Keywords: methodology for developing professional competence; vocational education institutions; agricultural profile; pedagogical technologies; innovative technologies; teacher self-development.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку професійної освіти в Україні характеризується глибокими трансформаціями, спричиненими євроінтеграційним курсом держави, диджиталізацією освітнього простору та зростанням вимог до якості підготовки фахівців для повоєнної розбудови держави. У цьому контексті особливої актуальності набуває проблема розвитку професійної компетентності викладачів загальноосвітніх дисциплін у закладах професійної освіти (далі, ЗПО) аграрного профілю, адже саме вони формують фундаментальні знання, які забезпечують подальше професійне становлення майбутніх фахівців. Проблема загострюється необхідністю забезпечення відповідності змісту й методів навчання сучасним викликам: упровадженню інноваційних виробничих технологій, переходу аграрного сектору до сталого розвитку, необхідності адаптації до зміни клімату, автоматизації та цифровізації агропроцесів. Це вимагає від викладача не лише володіння новими методиками, а й готовності до неперервного професійного саморозвитку, гнучкості, здатності працювати в інноваційному освітньому середовищі.

У науковому дискурсі проблема розвитку професійної компетентності педагогів традиційно пов'язується з упровадженням компетентнісного та діяльнісного підходів, технологіями змішаного та дистанційного навчання, використанням STEAM- та CLIL-методик, технологій розвитку критичного та креативного мислення. Проте у сфері професійної освіти аграрного профілю ця проблематика досі залишається недостатньо розробленою, що зумовлює потребу в її глибокому теоретичному та практичному осмисленні.

З огляду на підвищену роль аграрного сектору в економічній стабільності держави, питання підготовки висококваліфікованих фахівців набуває соціального значення. Ефективність такої підготовки залежить від професійної компетентності викладача, який повинен уміти формувати в здобувачів освіти не лише систему знань, а й здатність до практичного їх застосування, інноваційного мислення, екологічної культури та відповідального ставлення до виробничих процесів.

Отже, дослідження методики розвитку професійної компетентності викладачів загальноосвітніх дисциплін у ЗПО аграрного профілю є надзвичайно важливим для забезпечення якості освіти, підвищення конкурентоспроможності майбутніх фахівців і сталого розвитку аграрної сфери. Воно має значний вплив на модернізацію освітньої політики, розвиток кадрового потенціалу та посилення інноваційного потенціалу суспільства й держави загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика розвитку професійної компетентності педагогічних працівників, зокрема викладачів загальноосвітніх дисциплін ЗПО, перебуває в центрі уваги сучасної педагогічної науки. Огляд літератури засвідчує, що вітчизняні та зарубіжні дослідники актуалізують питання удосконалення професійних умінь, педагогічної майстерності, цифрових компетентностей та здатності педагогів до неперервного професійного розвитку. У працях Л. Гриневич, І. Унгурян та Є. Фадеєвої (2025) визначено концептуальні основи професійного зростання педагогів, підкреслено значення системного підходу до підвищення кваліфікації та оновлення змісту педагогічної діяльності відповідно до сучасних викликів [2]. Дослідники акцентують увагу на необхідності впровадження інноваційних механізмів професійного розвитку, зокрема індивідуальних освітніх траєкторій та освітніх екосистем, що забезпечують неперервність самоосвіти. У публікації М. Грищенко, Я. Камбалової та А. Михалюк (2024) висвітлено інноваційні підходи до професійного розвитку педагогів у цифрову епоху. Автори обґрунтовують значущість використання цифрових платформ, віртуальних освітніх середовищ, інтерактивних мультимедійних інструментів, що сприяють формуванню нового типу педагогічної культури – цифрової педагогічної компетентності [3]. Ці підходи є особливо актуальними для викладачів ЗПО аграрного профілю, які працюють в умовах активної диджиталізації аграрного сектору.

Значний теоретичний доробок у дослідженні професійної компетентності педагогів представлено в дисертаціях В. Гусака (2018) [4], І. Маркусь (2022) [9], Є. Семенова (2021) [11], О. Токарської (2021) [14] та І. Шевченко (2018) [15]. У цих роботах розкрито особливості формування професійної компетентності педагогів різних спеціальностей, упровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), розвиток медіаграмотності, готовності до інноваційної діяльності. Зазначені дослідження є фундаментальними, але вони переважно не зосереджуються на специфіці аграрного профілю ЗПО, що формує певний науковий «вакуум». У дисертації М. Кабиш (2024) запропоновано цілісну систему розвитку педагогічної майстерності викладачів загальноосвітніх дисциплін ЗПО [6]. Система включає структурні компоненти професійної компетентності, методи її формування, а також механізми оцінювання результатів професійного розвитку. Робота має всебічний характер, але питання адаптації таких систем до сучасних умов аграрної професійної освіти потребує подальшого уточнення.

Важливими для розуміння сучасних тенденцій є праці, присвячені безперервному професійному розвитку педагогів. Н. Куриш (2025) підкреслює значущість інноваційних практик, зокрема менторства, коучингу, професійних спільнот, які сприяють формуванню нових компетентностей педагога Нової української школи [8]. Однак ці підходи ще недостатньо адаптовані

до умов професійної освіти аграрного профілю, де роль практичної діяльності та виробничого середовища особливо вагома. Тему розвитку професійної компетентності в умовах нестандартних викликів – пандемії, воєнного та повоєнного часу – висвітлено колективом науковців Інституту професійної освіти НАПН України у монографії (2023) [13], а також у методичному посібнику (2025) [12]. Дослідники обґрунтовують ефективність гнучких моделей професійного розвитку, цифрових технологій, змішаного навчання та адаптивних механізмів підготовки педагогів у стресових ситуаціях. Результати мають високу наукову та практичну цінність, проте специфіку аграрного профілю в роботах розкрито частково.

У зарубіжній педагогічній науці проблема ефективного професійного розвитку викладачів широко досліджена, зокрема, у роботі Л. Дарлінг-Гаммонд, М. Хайлер та М. Гарднер (2017) визначено критерії ефективних моделей професійного розвитку: тривалість, активне залучення, колаборативність, інтеграція у професійну діяльність та науковий супровід [16]. Означені положення є універсальними та можуть бути адаптовані для системи ЗПО, зокрема аграрного спрямування.

Підсумовуючи огляд літератури, слід зазначити, що науковці приділяють значну увагу питанням професійного розвитку педагогів, цифровізації освітнього середовища, формуванню інноваційної та цифрової компетентностей. Разом з тим, спеціальні аспекти розвитку професійної компетентності саме викладачів загальноосвітніх дисциплін ЗПО аграрного профілю залишаються недостатньо вивченими. Зокрема актуальним є питання: адаптації сучасних інноваційних технологій професійного розвитку до особливостей аграрної освіти; формування цифрової, екологічної, проектно-технологічної компетентностей викладачів; методичного забезпечення професійного розвитку з урахуванням специфіки аграрного виробництва; підготовки викладачів до роботи в умовах інноваційного агропромислового середовища.

Таким чином, подане дослідження спрямоване на заповнення наукової прогалини та розкриття методики розвитку професійної компетентності викладачів загальноосвітніх дисциплін у закладах професійної освіти аграрного профілю.

Мета дослідження: Метою статті є теоретичне обґрунтування та розкриття методики розвитку професійної компетентності викладачів загальноосвітніх дисциплін закладів професійної освіти аграрного профілю, що враховує сучасні виклики, інноваційні тенденції та специфіку аграрної галузі.

Для досягнення поставленої мети передбачається виконання таких завдань: проаналізувати сучасний стан наукових досліджень з проблеми розвитку професійної компетентності педагогічних працівників; визначити ключові компоненти та структурні елементи професійної компетентності викладачів загальноосвітніх дисциплін у ЗПО аграрного профілю; визначити напрями удосконалення системи професійного розвитку, що відповідають потребам аграрного сектору та сучасним стандартам професійної освіти.

Реалізація поставленої мети дасть змогу поглибити теоретичні засади та запропонувати практично значущі рекомендації щодо підвищення професійної компетентності викладачів загальноосвітніх дисциплін у закладах професійної освіти аграрного профілю.

Методи дослідження. Для досягнення мети статті було використано комплекс взаємодоповнюваних методів наукового пізнання, які забезпечили всебічний аналіз проблеми розвитку професійної компетентності викладачів загальноосвітніх дисциплін закладів професійної освіти аграрного профілю. Зокрема застосовано: *теоретичні методи: аналіз, синтез, узагальнення* – для вивчення сучасного стану наукових досліджень з проблеми професійної компетентності педагогів та визначення ключових тенденцій професійного розвитку; *систематизація та класифікація* – для структурування змістових компонентів професійної компетентності викладачів загальноосвітніх дисциплін; *моделювання* – для обґрунтування методики розвитку професійної компетентності викладачів у сучасному освітньому середовищі; *методи інтерпретації та узагальнення результатів: інтерпретаційно-аналітичні методи* – для формулювання висновків та визначення перспектив подальших досліджень.

Застосування зазначених методів дало можливість забезпечити наукову обґрунтованість, достовірність та комплексність результатів дослідження, а також сприяло розробленню практично орієнтованої методики розвитку професійної компетентності викладачів загальноосвітніх дисциплін у закладах професійної освіти аграрного профілю.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток професійної компетентності викладачів загальноосвітніх дисциплін у закладах професійної освіти аграрного профілю потребує цілісного науково-методичного осмислення, що охоплює як теоретичні засади, так і практичні механізми її забезпечення. Для теоретичного обґрунтування та розкриття основних аспектів методики розвитку професійної компетентності викладачів загальноосвітніх дисциплін необхідне послідовне висвітлення ключових понять дослідження.

У сучасній педагогічній науці питання професійного розвитку та становлення педагога розглядається як одне з ключових, що пов'язано зі стрімкими змінами, які відбуваються в освітній сфері. Українські вчені, зокрема О. Дубасенюк, І. Зязюн, В. Кремень, Н. Ничкало та інші, послідовно підкреслюють визначальну роль педагога як активного носія інновацій, здатного до рефлексії, самовдосконалення та творчої діяльності. Зокрема, В. Кремень наголошує, що рівень професійної компетентності педагога та його готовність упроваджувати нововведення є важливими чинниками забезпечення високої якості освіти [7, с. 47]. У наукових працях Н. Ничкало акцентується увага на потребі неперервного професійного зростання фахівців системи професійної освіти, що дозволяє педагогам ефективно реагувати на зміни соціально-економічного характеру [10, с. 25]. Паралельно з цим результати міжнародних досліджень (OECD, European Commission) підтверджують, що професійний розвиток педагогів повинен мати довготривалий, системний характер і бути інтегрованим у повсякденну професійну діяльність. Особливого значення при цьому набувають активні, практично орієнтовані форми навчання – професійні спільноти, наставництво, участь у дослідницьких проєктах, набуття нового досвіду безпосередньо на робочому місці [17].

З огляду на це, особливо актуальним стає науково виважене проєктування процесу розвитку професійної компетентності педагогів, яке включає чітку поетапність, цілеспрямованість і методичну забезпеченість. Визначені передумови актуалізують потребу створення методики поступового розвитку професійної компетентності викладачів загальноосвітніх дисциплін, яка б поєднувала індивідуальні освітні запити педагогів із сучасними вимогами до їх професійної діяльності. Нами було уточнено зміст поняття *«професійна компетентність викладача загальноосвітніх дисциплін закладу професійної освіти»* та представлено його як інтегративну, багатокомпонентну характеристику професійної готовності педагога. Зокрема, професійна компетентність розглядається нами як системна якість суб'єкта педагогічної діяльності, що забезпечує належний рівень виконання ним професійних функцій і обумовлюється оптимальним поєднанням психолого-педагогічних, методичних, предметно-галузевих, правових та екологічних знань; розвиненими вміннями й навичками; сформованістю професійно значущих здібностей; а також наявністю стійких морально-етичних цінностей та ключових педагогічних якостей [1].

Відповідно до логіки викладу, доцільним є уточнення внутрішньої структури професійної компетентності викладача загальноосвітніх дисциплін на основі структурно-компонентного аналізу. Такий аналіз, здійснений за результатами узагальнення науково-педагогічної літератури, дає підстави виокремити взаємопов'язані складники професійної компетентності: мотиваційно-ціннісний, когнітивно-інформаційний, поведінково-діяльнісний та особистісний. Мотиваційно-ціннісний компонент відображає систему професійних цінностей, установок і мотивів до безперервного розвитку та впровадження інновацій; когнітивно-інформаційний – характеризує сукупність необхідних психолого-педагогічних, предметних і методичних знань та здатність до їх оновлення; поведінково-діяльнісний – охоплює практичні вміння й досвід ефективної реалізації педагогічної діяльності; особистісний – репрезентує професійно значущі якості викладача, що забезпечують результативність освітнього процесу. Взаємодія зазначених компонентів забезпечує цілісність і функціональність професійної компетентності, а їх конкретизація у вигляді окремих видів компетентностей (дидактичної, предметної, методичної, інформаційно-цифрової тощо), виокремлених за результатами опитування викладачів, створює підґрунтя для розроблення методик її цілеспрямованого розвитку.

Враховуючи уточнене трактування професійної компетентності педагогічного працівника та її структури, постає необхідність визначити теоретико-методичні засади її цілеспрямованого розвитку. Одним із ключових понять, що забезпечує методологічну узгодженість дослідження, є поняття «методика», зміст якого потребує уточнення в контексті досліджуваної проблематики. У педагогічній теорії термін «методика» традиційно розглядається як науково обґрунтована система способів, прийомів і засобів організації освітнього процесу, спрямована на досягнення його визначених цілей.

Розроблена нами методика має на меті забезпечити поетапний, цілісний та безперервний розвиток професійної компетентності викладачів загальноосвітніх дисциплін ЗПО аграрного профілю через інтеграцію формальної, неформальної та інформальної освіти. Такий підхід узгоджується із сучасними міжнародними тенденціями, згідно з якими ефективний професійний розвиток педагога ґрунтується на поєднанні різних форматів навчання, їхній практичній спрямованості та впливі на реальну педагогічну діяльність. Зокрема, дослідники наголошують, що результативний професійний розвиток передбачає змістову орієнтацію, активне залучення педагога, роботу в професійних спільнотах, моделювання ефективної практики, наставництво, системний зворотний зв'язок і достатній час для впровадження та осмислення нових педагогічних стратегій [16].

Досягнення поставленої мети потребує реалізації комплексу взаємопов'язаних завдань. Передусім це передбачає визначення рівня сформованості професійної компетентності викладачів, проєктування індивідуальних траєкторій їхнього розвитку, організацію професійного навчання на основі поєднання різних форматів освіти, а також цілеспрямований розвиток ключових складників

професійно-особистісного зростання. Важливими є впровадження інноваційних педагогічних технологій і формування здатності викладача до рефлексії та саморозвитку. Актуальність зазначених завдань підтверджується сучасними науковими студіями, у яких підкреслюється значення активного, тривалого й контекстно орієнтованого професійного навчання педагогів [2; 4; 6; 13; 15; 16]. Запропонована методика спирається на положення компетентнісного, системного, діяльнісного й особистісно орієнтованого підходів, що забезпечують цілісне бачення процесу професійного розвитку викладача як суб'єкта педагогічної діяльності. Її концептуальною основою є інтеграція формальної, неформальної та інформальної освіти, яку науковці розглядають як необхідну умову результативного зростання професійної компетентності педагогічних працівників [5, с. 56].

Ураховуючи специфіку діяльності закладів професійної освіти аграрного профілю, розвиток професійної компетентності викладачів загальноосвітніх дисциплін доцільно розглядати за кількома взаємо-доповнюваними напрямками. Передусім ідеться про підвищення кваліфікації та стажування як провідні механізми формальної освіти. Важливою складовою є також неформальна освіта, що реалізується через корпоративне навчання, участь у методичній роботі, науково-дослідницьку діяльність та залучення до професійних спільнот. Третю складову становить інформальна освіта, яка передбачає систематичну самоосвітню діяльність і цілеспрямований саморозвиток педагога. У межах запропонованої методики професійно-особистісне зростання викладачів охоплює взаємопов'язані змістові компоненти: загальнонауковий, психолого-педагогічний, методичний, предметний та галузевий. Їхній комплексний розвиток забезпечує здатність педагога ефективно здійснювати професійну діяльність, адаптуватися до змін і впроваджувати інновації, що відповідає сучасним науковим моделям професійного розвитку педагогів [8].

Реалізація методики передбачає послідовну організацію взаємопов'язаних етапів, кожен із яких виконує окрему функцію у формуванні та вдосконаленні професійної компетентності викладача. Це забезпечує її системність, логічну завершеність і практичну результативність.

Першим етапом запропонованої методики розвитку професійної компетентності викладачів загальноосвітніх дисциплін виступає *діагностувально-прогностичний етап*, що має ключове значення для подальшої побудови індивідуально орієнтованої системи професійного розвитку викладачів. Основною його метою є комплексне виявлення вихідного рівня сформованості професійної компетентності, а також визначення освітніх потреб кожного педагога. Діагностичний компонент включає використання різноманітних методів: анкетування, тестування, самооцінювання, експертне оцінювання, аналіз продуктів професійної діяльності викладачів. Проведена діагностика дає змогу всебічно оцінити стан сформованості мотиваційно-ціннісного, когнітивно-інформаційного, поведінково-діяльнісного та рефлексивно-особистісного компонентів компетентності, а також виявити сильні сторони, професійні деформації, бар'єри та резерви розвитку. Прогностичний аспект етапу полягає у визначенні потенційних освітніх траєкторій, що відповідають можливостям, темпу професійного становлення та індивідуальним інтересам викладача. означені положення дають можливість сформулювати персоніфіковані рекомендації щодо напрямів підвищення кваліфікації, необхідних форм і технологій навчання та стратегій професійного зростання. Таким чином, діагностувально-прогностичний етап створює методологічну основу для подальших етапів методики та забезпечує адресність професійного розвитку.

Другим структурним елементом методики є *проектувальний етап*, зміст якого передбачає розроблення змістово-методичної моделі професійного розвитку професійної компетентності викладачів загальноосвітніх дисциплін відповідно до отриманих діагностичних даних. На цьому етапі відбувається визначення конкретних цілей, завдань і очікуваних результатів розвитку компетентності, що дозволяє вибудувати логіку навчання з урахуванням актуальних освітніх запитів і професійних викликів. Проектування освітнього процесу включає добір ефективних форм (семінари, тренінги, майстер-класи, стажування, воркшопи, коучинг), методів (проблемне, проектне, дослідницьке навчання, case-study) та сучасних освітніх технологій (цифрові платформи, віртуальні симулятори, онлайн-курси). Важливо, що на цьому етапі створюються як індивідуальні освітні траєкторії, так і групові моделі професійного розвитку, орієнтовані на формування професійних спільнот викладачів. Визначається структура майбутньої системи навчання, узгоджуються ресурси, тривалість, форми супроводу та критерії оцінювання результатів. Проектувальний етап забезпечує системність подальшої роботи, формує мотиваційну готовність педагогів та посилює їх самоусвідомлення як суб'єктів власного професійного розвитку.

Центральним, визначальним за змістом і впливом, є *інноваційно-діяльнісний етап* методики розвитку професійної компетентності викладачів загальноосвітніх дисциплін ЗПО аграрного профілю, що передбачає практичну реалізацію спроектованих підходів. На цьому етапі викладачі активно залучаються до різних видів професійної діяльності, що забезпечує реальне оволодіння новими знаннями й уміннями. Упроваджуються інноваційні технології навчання, такі як інтерактивні моделі пізнавальної діяльності, змішане та дистанційне навчання, використання цифрових сервісів,

віртуальних лабораторій, навчальних симуляцій. Значна увага приділяється розвитку педагогічного мислення, здатності до аналізу, моделювання та прогнозування освітніх ситуацій. Суттєвим елементом цього етапу є участь викладачів у діяльності професійних спільнот (PLC), які забезпечують обмін досвідом, підтримку, спільне розв'язання проблем і створення інноваційних рішень. Також здійснюється коучинговий супровід, організовується наставництво, проводяться практико орієнтовані заняття, майстер-класи та лабораторії педагогічних інновацій. У результаті формується здатність до ефективного застосування сучасних методів навчання, оновлюється педагогічний інструментарій, зміцнюється професійна мобільність викладачів.

Завершальним етапом методики є *рефлексивно-корекційний*, який забезпечує оцінювання ефективності реалізованих заходів та визначення нових напрямів професійного зростання. На цьому етапі відбувається глибока рефлексія результатів діяльності: викладачі аналізують власні досягнення, визначають рівень сформованості компетентності, виявляють труднощі й чинники, що вплинули на успішність розвитку. Важливою складовою є самооцінювання та взаємооцінювання, яке сприяє підвищенню усвідомленості педагогів і вдосконаленню професійної культури. Корекційна робота передбачає уточнення змісту, форм і методів подальшого професійного розвитку на основі отриманих результатів, що забезпечує замкнений, циклічний характер методики та її здатність адаптуватися до змін у професійних потребах викладачів і зовнішніх умов освітнього середовища. Завдяки цьому методика набуває сталого, безперервного характеру та сприяє довготривалому підтриманню високого рівня професійної компетентності викладачів загальноосвітніх дисциплін закладів професійної освіти аграрного профілю.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, розроблена методика поетапного розвитку професійної компетентності викладачів загальноосвітніх дисциплін постає як цілісна, концептуально виважена й методично забезпечена система, що охоплює взаємопов'язані етапи, змістові компоненти та різні освітні траєкторії професійного зростання. Її впровадження може сприяти ~~сприяє~~ цілеспрямованому підвищенню рівня професіоналізму педагогів, формуванню їхньої готовності до інноваційної діяльності, розширенню спектра професійних умінь і навичок, а також створює передумови для підвищення ~~забезпечує зростання~~ загальної якості освітнього процесу в закладах професійної освіти аграрного профілю. Водночас отримані висновки потребують подальшої емпіричної перевірки.

Запропонована методика має значний потенціал для подальшого розвитку, оскільки створює підґрунтя для вдосконалення системи підготовки педагогів, її адаптації до сучасних викликів та інтеграції інноваційних практик. Перспективи подальших наукових досліджень убачаємо в уточненні цілей, змісту та механізмів розвитку професійної компетентності викладачів загальноосвітніх дисциплін в умовах трансформації аграрної освіти, а також у розробленні інструментів оцінювання результативності впровадженої методики та визначенні можливостей її масштабування.

Конфлікт інтересів. Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів.

Джерела фінансування. Дослідження не отримувало зовнішнього фінансування.

Доступність даних. Це дослідження не передбачало використання окремих наборів даних.

Використання засобів штучного інтелекту (ШІ). Під час підготовки цієї роботи автор не використовував інструменти штучного інтелекту.

Список використаних джерел

1. Будулуца І., Лузан П. Сутність та структура професійної компетентності викладачів загальноосвітніх дисциплін закладів професійної освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2025. Вип. 84, том 1, С. 265-276. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/84-1-38>
2. Гриневич Л. М., Унгурян І. К., Фадеева Є. О. Концептуальні засади професійного зростання вчительства: перспективи впровадження. *Наукові записки кафедри педагогіки*. 2025. № 57. С. 51-63. <https://doi.org/10.26565/2074-8167-2025-57-05>
3. Грищенко М. Камбалова Я., Михалюк, А. М. Інноваційні підходи до професійного розвитку викладачів у цифрову епоху. *Педагогічна академія : наукові записки*. 2024. Вип. 11. С. 1-24. <https://doi.org/10.5281/zenodo.13960731>
4. Гусак В. М. *Розвиток професійної компетентності педагога-організатора в умовах післядипломної освіти* : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Житомирський державний університет імені Івана Франка. Житомир, 2018. 306 с.
5. Дубасенюк О. А. *Професійна педагогічна освіта: теорія і практика* : монографія. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. 400 с.
6. Кабиш М. Ю. *Система розвитку педагогічної майстерності викладачів загальноосвітніх дисциплін закладів професійної освіти* : дис. ... д-ра пед. наук. 13.00.04./ Інститут професійної освіти Національної академії педагогічних наук України, Київ, 2024. 594 с.
7. Кремень В. *Освіта: ідеї, роздуми, досвід. Статті, доповіді, виступи, інтерв'ю* / зібрання тв. у п'яти томах : Т. 5. Київ : Грамота, 2025. 376 с.
8. Куриш Н. Безперервний професійний розвиток педагога Нової української школи: теоретичні аспекти та інноваційні практики. 2025. Т. 13, № 1. С. 29-39. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i1-004>

9. Маркусь І. С. *Формування професійної компетентності майбутніх учителів технологій мультимедійними засобами* : дис. канд. пед. наук: 13.00.04. / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Київ, 2022. 247 с.
10. Ничкало Н. Г. *Концепція педагогічної майстерності академіка І.А. Зязюна: міждисциплінарні засади. Теорія і практика професійної майстерності в умовах цілежиттєвого навчання*: монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во Рута, 2016. С. 20-31.
11. Семенов Є. К. *Формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання із застосуванням цифрових технологій*: : дис. ... д-ра філософії: 13.00.04. Вінниця, 2021. 353 с.
12. *Технології розвитку професійної компетентності педагогічних працівників фахових коледжів в особливих умовах діяльності* : методичний посібник / О. А. Тітова, П. Г. Лузан, І. А. Мося, В. В. Шусть, Л. А. Романов, О. Ю. Ямковий, Л. С. Гуменна, Є. С. Царьова. За наук. ред. О. А. Тітової Київ: ІПО НАПН України, 2025. 278 с.
13. Тітова О. А., Лузан П. Г., Пащенко Т. М., Мося І. А., Остапенко А. В., Ямковий О. Ю. *Система розвитку професійної компетентності педагогічних працівників фахових коледжів в умовах пандемії, воєнного та повоєнного часу*: монографія (О. А. Тітова, ред.). 2023. Київ: ІПО НАПН. <https://doi.org/10.32835/978-617-95325-6-6/2023>
14. Токарська О. А. *Розвиток професійної компетентності вчителя інформатики основної школи засобами інформаційно-комунікаційних технологій*: дис. ... доктора філософії. 011 Освітні, педагогічні науки. / Житомирський державний університет імені Івана Франка, Житомир, 2021. 329 с.
15. Шевченко І. А. *Розвиток фахової компетентності вчителів природничих дисциплін у післядипломній педагогічній освіті*: дис. ... к-та пед. наук (доктора філософії) 13.00.04 / Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Вінниця, 2018. 322 с.
16. Darling-Hammond L., Hyley M. E., Gardner M. *Effective Teacher Professional Development*. Palo Alto, CA: Learning Policy Institute, 2017. <https://doi.org/10.54300/122.311>.
17. OECD. *Teachers' Professional Learning and Development: Results from TALIS 2018*. Paris : OECD Publishing, 2019. 238 p. <https://doi.org/10.1787/1d0bc92a-en>.

References

1. Budulutsa, I., & Luzan, P. (2025). Sutnist ta struktura profesiinoi kompetentnosti vykladachiv zahalnoosvitnikh dystsyplin zakladiv profesiinoi osvity. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 84(1), 265–276. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/84-1-38> (In Ukrainian)
2. Hrynevych, L. M., Unhurian, I. K., & Fadiieieva, Ye. O. (2025). Kontseptualni zasady profesiinoho zrostantia vchytelstva: perspektyvy vprovadzhennia. *Naukovi zapysky kafedry pedahohiky*, 57, 51–63. <https://doi.org/10.26565/2074-8167-2025-57-05> (In Ukrainian)
3. Hryshchenko, M., Kambalova, Ya., & Mykhaliuk, A. M. (2024). Innovatsiini pidkhody do profesiinoho rozvytku vykladachiv u tsyfrovu epokhu. *Pedahohichna akademiia: naukovi zapysky*, 11, 1–24. <https://doi.org/10.5281/zenodo.13960731> (In Ukrainian)
4. Husak, V. M. (2018). *Rozvytok profesiinoi kompetentnosti pedahoha-orhanizatora v umovakh pisliadyplomnoi osvity* (PhD dissertation). Zhytomyr State University named after Ivan Franko. (In Ukrainian)
5. Dubaseniuk, O. A. (2015). *Profesiina pedahohichna osvita: teoriia i praktyka*. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka. (In Ukrainian)
6. Kabysh, M. Yu. (2024). *Systema rozvytku pedahohichnoi maisternosti vykladachiv zahalnoosvitnikh dystsyplin zakladiv profesiinoi osvity* (Doctoral dissertation). Institute of Vocational Education and Training of the NAES of Ukraine, Kyiv. (In Ukrainian)
7. Kremen, V. (2025). *Osvita: idei, rozdumy, dosvid*. Tom 5. Kyiv: Hramota. (In Ukrainian)
8. Kurysh, N. (2025). Bezperervnyi profesiinyi rozvytok pedahoha Novoi ukrainskoi shkoly: teoretychni aspekty ta innovatsiini praktyky. *Osvita. Innovatyka. Praktyka*, 13(1), 29–39. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i1-004> (In Ukrainian)
9. Markus, I. S. (2022). *Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv tekhnologii multymediinymy zasobamy* (PhD dissertation). National Pedagogical Dragomanov University, Kyiv. (In Ukrainian)
10. Nychkalo, N. H. (2016). *Kontseptsiia pedahohichnoi maisternosti akademika I.A. Ziaziona: mizhdystsyplinarni zasady*. In O. A. Dubaseniuk (Ed.), *Teoriia i praktyka profesiinoi maisternosti v umovakh tsilezhytteivoho navchannia* (pp. 20–31). Zhytomyr: Ruta. (In Ukrainian)
11. Semenov, Ye. K. (2021). *Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh pedahohiv profesiinoho navchannia iz zastosuvanniam tsyfrovyykh tekhnologii* (PhD dissertation). Vinnytsia. (In Ukrainian)
12. Titova, O. A., Luzan, P. H., Mosia, I. A., Shust, V. V., Romanov, L. A., Yamkovi, O. Yu., Humenna, L. S., & Tsarova, Ye. S. (2025). *Tekhnologii rozvytku profesiinoi kompetentnosti pedahohichnykh pratsivnykiv fakhovykh koledzhiv v osoblyvykh umovakh diialnosti*. Kyiv: Institute of Vocational Education and Training of the NAES of Ukraine. (In Ukrainian)
13. Titova, O. A., Luzan, P. H., Pashchenko, T. M., Mosia, I. A., Ostapenko, A. V., & Yamkovi, O. Yu. (2023). *Systema rozvytku profesiinoi kompetentnosti pedahohichnykh pratsivnykiv fakhovykh koledzhiv v umovakh pandemii, voiennoho ta povoiennoho chasu*. Kyiv: Institute of Vocational Education and Training of the NAES of Ukraine. <https://doi.org/10.32835/978-617-95325-6-6/2023> (In Ukrainian)
14. Tokarska, O. A. (2021). *Rozvytok profesiinoi kompetentnosti vchytelia informatyky osnovnoi shkoly zasobamy informatsiino-komunikatsiinykh tekhnologii* (PhD dissertation). Zhytomyr State University named after Ivan Franko. (In Ukrainian)
15. Shevchenko, I. A. (2018). *Rozvytok fakhovoi kompetentnosti vchyteliv pryrodnychyykh dystsyplin u pisliadyplomnii pedahohichnii osviti* (PhD dissertation). Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsiubynskyi. (In Ukrainian)

16. Darling-Hammond, L., Hyler, M. E., & Gardner, M. (2017). *Effective Teacher Professional Development*. Palo Alto, CA: Learning Policy Institute. <https://doi.org/10.54300/122.311>
17. OECD. (2019). *Teachers' Professional Learning and Development: Results from TALIS 2018*. Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/1d0bc92a-en>

| Матеріал надійшов до редакції: 30.03.2026 р. | Прийнято до друку: 02.05.2026 р. | Опубліковано: 29.05.2026 р. |

This work is licensed under a Creative Commons License Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0).